

Opis systemu zarządzania ryzykiem w Częstochowskim Banku Spółdzielczym JURA BANK

Każda aktywność podejmowana przez Bank (lub jej brak) związana jest z ryzykiem wynikającym między innymi ze zmian w otoczeniu regulacyjnym, gospodarczym, demograficznym i politycznym. System zarządzania ryzykiem to zintegrowany zbiór zasad, mechanizmów i narzędzi (polityk i procedur) odnoszących się do procesów dotyczących ryzyka. Zarządzanie ryzykiem jest częścią ogólnego systemu zarządzania Bankiem. Bank przyjął Strategię zarządzania ryzykiem określającą podstawowe założenia i cele, a także organizację systemu zarządzania ryzykiem w Banku.

Bank w ramach oceny procesu szacowania kapitału wewnętrznego (Przegląd zarządczy procedury ICAAP) określa mapę ryzyk występujących w Banku w oparciu o analizę jakościowych i ilościowych kryteriów istotności ryzyk z uwzględnieniem modelu biznesowego Banku.

Z uwagi na charakter i zakres prowadzonej działalności najbardziej znaczącym rodzajem ryzyka w Banku jest **ryzyko kredytowe** oraz jego pochodne wymienione w Rozporządzeniu Ministra Finansów i Polityki Regionalnej z dnia 08.06.2021 oraz w Dyrektywie 2013/36 Unii Europejskiej z dnia 26 czerwca 2013. (z późn. zm.), zwanej dalej Dyrektywą tj. ryzyko: koncentracji, ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie, detalicznych ekspozycji kredytowych, inwestycji finansowych.

W Banku występują również inne rodzaje ryzyka, takie jak: ogólne stóp procentowych w portfelu bankowym, operacyjne, braku zgodności, płynności i finansowania, biznesowe (wyniku finansowego, zmian warunków makroekonomicznych), niewypłacalności (kapitałowe), nadmiernej dźwigni finansowej, ryzyko reputacji, ryzyko ESG, ryzyko operacyjne w tym ryzyko ICT, prawne i AML/CFT oraz inne ryzyka (uznane przez Bank za istotne).

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

W Banku, w ramach zarządzania ryzykiem, prowadzony jest proces identyfikacji, pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka. Bank ocenia ryzyko wynikające z działalności planowanej do podjęcia w przyszłości.

Główne zadania w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku to dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu, stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki, monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, w tym norm płynnościowych, określonych w Pakiecie CRD IV/CRR, szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE, analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi, z uwzględnieniem buforów kapitału (zabezpieczającego i antycyklicznego), uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych, agregacja procesów szacowania wymogów kapitałowych z procesami zarządzania ryzykiem w Banku, raportowanie wyników oceny ryzyk oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi oraz w sposób syntetyczny Radzie Nadzorczej, audyt skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku, wykorzystywanie przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą wyników kontroli wewnętrznej i audytu do bieżącego zarządzania oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem, wdrożenie w Banku odpowiedniej kultury zarządzania ryzykiem.

Ograniczanie ekspozycji na ryzyko w Banku następuje poprzez opracowanie przez Zarząd i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku Strategii zarządzania Bankiem, w której jednym z podstawowych długoterminowych celów jest zapewnienie odpowiednich kapitałów (celów kapitałowych) na pokrycie podejmowanych przez Bank rodzajów i wysokości ryzyka, z uwzględnieniem zapisów zawartych w Pakiecie CRD IV/CRR, opracowanie przez Zarząd i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku Strategii zarządzania Bankiem, zawierającej cele strategiczne i planowane działania średnio i długookresowe, umożliwiające ich realizację w zakresie

zarządzania ryzykiem bankowym (ryzykiem biznesowym), określenie zagrożeń z tytułu ryzyka podejmowanego przez Bank, wskazanie obszarów ryzyka, wymagających modyfikacji lub uzupełnienia technicznych i organizacyjnych instrumentów ograniczania skutków podejmowanego ryzyka, opracowanie, wdrożenie, okresowy przegląd i aktualizacja wdrożonych metod zarządzania ryzykiem w celu adaptacji do bieżących warunków zewnętrznych oraz potrzeb Banku, określenie zadań i wyznaczenie stanowisk służbowych w strukturze organizacyjnej Banku, odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach systemu zarządzania ryzykiem, bieżąca aktualizacja szczegółowych pisemnych procedur obejmujących pomiar, limitowanie, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka w Banku, opracowanie i bieżąca aktualizacja regulacji wewnętrznych Banku, dotyczących planowanych działań zabezpieczających w postaci planów awaryjnych i planów ciągłości działania w sytuacjach kryzysowych, organizacja systemu kontroli wewnętrznej i audytu.

Organizacja zarządzania ryzykiem

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą następujące organy, jednostki i komórki organizacyjne: Rada Nadzorcza (a w jej ramach Komitet Audytu), Zarząd, członek Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem - Prezes Zarządu, Zespół Zarządzania Ryzykiem w tym Stanowisko ds. zarządzania ryzykiem, Stanowisko ds. zgodności, Audyt wewnętrzny (realizowany przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS), pozostali pracownicy Banku.

Bank zapewnia niezależność Komórki monitorującej ryzyko poprzez zapewnienie jej bezpośredniego dostępu do Zarządu i Rady Nadzorczej.

Zasady zarządzania ryzykiem

Podstawowe zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka reguluje Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz zatwierdzone przez Zarząd Banku instrukcje i regulaminy, obejmujące obszary ryzyka, które Bank uznał za istotne. Istotność poszczególnych ryzyk Bank określa się na podstawie procedury zawartej w Instrukcji szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego.

Proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku obejmuje następujące działania takie jak: gromadzenie informacji, identyfikację i ocenę ryzyka, limitowanie ryzyka, pomiar i monitorowanie ryzyka, raportowanie, zastosowanie narzędzi redukcji ryzyka (działania zapobiegawcze).

Niezależne (bieżące) zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku polega na: gromadzeniu informacji dotyczących ryzyka, ograniczaniu ryzyka, powstającego w działalności Banku do akceptowalnego poziomu, wykorzystując do tego celu informacje otrzymane z jednostek/komórek organizacyjnych Banku, podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń, ograniczaniu/eliminowaniu negatywnych skutków ryzyka.

W procesie bieżącego zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku szczególny nacisk położony jest na wyjaśnienie przyczyn występowania zdarzeń generujących ryzyko oraz oszacowanie ich wpływu na efektywność działania Banku, z wykorzystaniem technik testowania warunków skrajnych. Stosowane przez Bank testy warunków skrajnych mają charakter uproszczony z uwagi na to, że Bank: nie jest instytucją złożoną, nie jest bankiem istotnym w rozumieniu przepisów prawa bankowego (art. 4b), nie działa w grupie kapitałowej, działa tylko na terytorium kraju, nie jest notowany na giełdzie, oferuje proste, podstawowe produkty bankowe, nie stosuje modeli w rozumieniu Rekomendacji W KNF, nie stosuje outsourcingu czynności bankowych na dużą skalę.

Zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych zatwierdza Rada Nadzorcza Banku.

Procedura (zasady) przeprowadzania testów warunków skrajnych w Banku przebiega według następującego schematu: określenie czynników wewnętrznych i zewnętrznych wystąpienia sytuacji skrajnej z uwzględnieniem skali działania, charakteru ryzyka ponoszonego przez Bank, otoczenia gospodarczego, otoczenia regulacyjnego, czynników demograficznych i innych, opracowanie założeń testów warunków skrajnych opartych o dane historyczne oraz planowaną skalę działalności, wykorzystanie metod statystycznych do tworzenia założeń testów warunków skrajnych, określenie metod oceny wrażliwości na wystąpienie sytuacji skrajnej w stosunku do wskaźników ogólnego poziomu ryzyka, wyniku finansowego, płynności oraz adekwatności kapitałowej, przeprowadzenie

testu warunków skrajnych w oparciu o szczegółowe metodyki określone w procedurach zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową przez Komórkę monitorującą ryzyko, sporządzenie opisu wyników przeprowadzonych testów, przekazanie informacji o wynikach przeprowadzonych testów warunków skrajnych wraz z analizami ryzyka i/lub adekwatności kapitałowej, zgodnie z procedurami szczegółowymi, opracowanie propozycji działań w przypadku wykazania wysokiej wrażliwości Banku na wystąpienie sytuacji awaryjnej (skrajnej) przez Komórkę monitorującą ryzyko we współpracy z komórkami merytorycznymi, weryfikacja planów awaryjnych przez Komórkę monitorującą ryzyko, podjęcie decyzji przez Zarząd o podjęciu działań awaryjnych/uruchomieniu planu awaryjnego, raportowanie wyników testów warunków skrajnych Radzie Nadzorczej.

Szczegółowe procedury przeprowadzania testów warunków skrajnych zatwierdza Zarząd i Rada Nadzorcza.

Przyjęte założenia testów warunków skrajnych podlegają corocznemu przeglądowi wraz z przeglądem zarządczym procedur zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Stosowanie technik testowania warunków skrajnych pozwala na ograniczenie ryzyka zmian warunków makroekonomicznych w działalności Banku. W Banku testom warunków skrajnych poddawane są takie czynniki ryzyka jak: szokowa zmiana rynkowych stóp procentowych, zmiany rynkowych cen nieruchomości, wycofywanie depozytów, wzrost kredytów zagrożonych, wywołany pogorszeniem koniunktury na rynku, zmianami w otoczeniu gospodarczym czy legislacyjnym, wycofanie udziałów, inne zmiany w otoczeniu Banku (koniunkturalne, społeczno-gospodarcze, klimatyczne, geopolityczne), mogące mieć wpływ na ryzyko Banku - ryzyko biznesowe.

Założenia ilościowe i jakościowe testów warunków skrajnych podlegają ocenie eksperckiej w ramach przeglądu procedur w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz adekwatnością kapitałową. Wybór konkretnych technik ograniczania skutków podejmowanego przez Bank ryzyka może rodzić konsekwencje finansowe, stąd Zarząd dokonuje analizy opłacalności i podejmuje decyzje o zastosowaniu najbardziej optymalnych rozwiązań w zakresie organizacji, automatyzacji i dokumentowania procesów zarządzania ryzykiem w Banku.

Zasady ustalania wewnętrznych limitów ryzyka

W Banku obowiązują wewnętrzne limity ostrożnościowe, dostosowane do skali, profilu i złożoności działalności Banku.

Do każdego istotnego rodzaju ryzyka ustalany jest limit strategiczny wyznaczany spośród ustalonych przez Radę Nadzorczą wskaźników ogólnego poziomu ryzyka. Limit strategiczny to wskaźnik o szczególnym znaczeniu dla Banku wymagający znaczącego zaangażowania w jego osiągnięcie lub utrzymanie w dłuższej perspektywie czasowej. Limity strategiczne dla poszczególnych rodzajów ryzyka zostały zdefiniowane i określone w Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyk. W przypadku przekroczenia limitu strategicznego Zarząd powiadamia Radę Nadzorczą o tym fakcie niezwłocznie wraz ze wskazaniem działań, jakie podjęto w celu ograniczenia przypadków przekroczenia tego limitu w przyszłości.

Ustalanie i okresowa weryfikacja wewnętrznych limitów mają na celu dywersyfikację ryzyka.

Szczegółowe zasady ustalania i aktualizacji wewnętrznych limitów oraz ich wysokość ustala Zarząd w odpowiednich procedurach.

Wysokość limitów jest dostosowana do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku (określonego w planie ekonomiczno-finansowym apetycie na ryzyko).

L.p.	Ryzyko	Limity strategiczne
1	kredytowe	Orezerwowanie kredytów zagrożonych, wskaźnik jakości kredytów, wskaźnik jakości aktywów, udział aktywów o wadze ryzyka do 50% w aktywach ogółem.
2	Operacyjne w tym ICT	Udział rocznych strat rzeczywistych z tyt. RO w wymogu kapitałowym.
3	płynności	Udział aktywów płynnych w aktywach ogółem, LCR DA EBA ITS PL,

		NSFR.
4	stopa procentowa	SOT EVE (ZWE Kapitału przy zm. o 2,5 p.p.)
6	nadmiernej dźwigni finansowej	Wskaźnik dźwigni.
7	biznesowe	C/I.
8	kapitałowe	Współczynnik kapitału Tier1 (T1), łączny współczynnik kapitałowy (TCR), współczynnik kapitału podstawowego TIER I (CET1)
9	ESG	maksymalny udział ekspozycji o wysokim ryzyku ESG w relacji do obliża kredytów

Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej i przechowywane przez Stanowisko ds. ryzyka.

Grupowy Plan Naprawy (GPN) określa zestaw wskaźników z ustalonymi poziomami ostrzegawczymi oraz krytycznymi po naruszeniu których będą podejmowane działania określone w GPN. Jura Bank uczestniczący w Systemie Ochrony zobowiązany jest do opracowania wewnętrznego planu naprawy (WPN) w przypadku przekroczenia ustalonego poziomu ostrzegawczego któregośkolwiek z ww. wskaźników.

Monitorowanie przestrzegania obowiązujących w Banku norm nadzorczych oraz limitów wewnętrznych przeprowadza Stanowisko ds. zarządzania ryzykiem, który miesięcznie monitoruje poziom wskaźników ostrzegawczych wymienionych w GPN. Raport wykorzystania norm i limitów, przedkładany jest Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej w ramach systemu informacji zarządczej.

Zadania priorytetowe w zakresie zarządzania ryzykiem

Bank wyznacza zadania priorytetowe w celu realizacji celów strategicznych w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz określonych w planach i politykach celów średnio- i krótko-terminowych. Priorytetowy charakter zadań w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku wynika z konieczności dostosowania wewnętrznych procedur oraz organizacji zarządzania Bankiem do zmieniających się regulacji zewnętrznych.

Priorytetowe zadania związane z weryfikacją regulacji wewnętrznych obejmują: określenie zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku, określenie limitów alokacji kapitału wewnętrznego z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, podział zadań i odpowiedzialności w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (zapewniający niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej, z której to ryzyko wynika), dostosowanie struktury organizacyjnej do wielkości i profilu prowadzonej działalności, aktualizacja pisemnych polityk oraz procedur w zakresie systemu zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, system kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego, stała aktualizacja systemu informacji zarządczej (ze szczególnym uwzględnieniem roli Rady Nadzorczej Banku), doskonalenie systemów informatycznych (w celu ich dostosowania do wymagań nadzorczych), stałe doskonalenie metod zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, organizowanie szkoleń dla pracowników i członków Rady Nadzorczej w zakresie zarządzania ryzykami, organizacja systemu kontroli wewnętrznej.

Kontrola ryzyka

System kontroli wewnętrznej odgrywa strategiczną rolę dla bezpieczeństwa działania Banku i jest istotnym elementem zarządzania a ryzykiem. Szczegółowe informacje zawiera Opis systemu kontroli wewnętrznej w Częstochowskim Banku Spółdzielczym Jura Bank udostępniony w serwisie internetowym Banku.

Kultura ryzyka

Kultura ryzyka to zespół zachowań mających na celu zapewnienie przestrzegania przepisów zewnętrznych, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych standardów postępowania w zakresie

zarządzania ryzykiem zarówno przez członków organów statutowych oraz pracowników komórek odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem jak i pozostałych pracowników Banku. Bank prowadzi działania promocyjne w zakresie kultury ryzyka, a wdrożenie kultury ryzyka pozwala pracownikom na zrozumienie wpływu ich działań na poziom ryzyka i zrozumienie konieczności przestrzegania przyjętych w Banku zasad zarządzania ryzykiem.

Na pozytywne kształtowanie kultury ryzyka w Banku wpływają: „przykład z góry” (tj. zachowanie odpowiednich postaw etycznych w zakresie zarządzania ryzykiem na wszystkich poziomach zarządzania), zapoznavanie pracowników z ogólną strategią Banku ze szczególnym uwzględnieniem strategii zarządzania ryzykiem, pełne przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem (z uwzględnieniem podziału kompetencji decyzyjnych), przekazywanie do komórek i jednostek organizacyjnych informacji w sprawie akceptowanych poziomów ryzyka, uwzględnianie danych historycznych w planowaniu aktualnej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka, zapewnienie efektywnej komunikacji pionowej i poziomej, włączenie komórek biznesowych w zarządzanie ryzykiem, w tym ustalanie i przestrzeganie limitów.

Środki stosowane przez Bank w celu podnoszenia poziomu kultury ryzyka to wdrażanie i doskonalenie metod zarządzania ryzykiem dostosowanych do skali i profilu działania, podział zadań z zachowaniem trzech niezależnych poziomów zarządzania, stosowanie jasnych i zrozumiałych procedur zarządzania ryzykiem, przekazywanie nowo wprowadzonych oraz zmian procedur do odpowiednich komórek organizacyjnych, prowadzenie szkoleń i bezpośredniego instruktażu w obszarze zarządzania ryzykiem, opracowanie i wdrożenie procedury tworzenia procedur, zaznajamianie nowych pracowników z kulturą ryzyka oraz zasadami zarządzania ryzykiem, zdefiniowanie przejrzystego systemu informacji zarządczej, promowanie przez Zarząd Banku działań w zakresie zwiększenia skuteczności zarządzania ryzykiem, kontrola zarządzania ryzykiem, ocena przestrzegania kultury ryzyka w ramach oceny stosowania ładu wewnętrznego.

Ryzyko geopolityczne

Ryzyka geopolityczne rozumiane jako ryzyka związane z wojnami, atakami terrorystycznymi i napięciami między państwami, które wpływają na normalny i pokojowy przebieg stosunków międzynarodowych oraz sposób, w jaki państwa kontrolują i konkurują o terytorium, co do zasady materializują się w sposób rzadki, ale mogą mieć charakter katastrofalny.

Uwzględniając charakter ryzyka geopolitycznego działania Banku w zakresie uwzględnienia tego ryzyka w ramach ryzyka operacyjnego polegać będą na: identyfikacji i monitorowaniu potencjalnej materializacji wszelkich zagrożeń, które mogą wiązać się z nasileniem czynników ryzyka geopolitycznego, uwzględnieniu w planach ciągłości działania oraz planach awaryjnych, a także w scenariuszach testów tych planów, cyberataków związanych z napięciami geopolitycznymi, które mogą być kluczowym elementem tzw. zagrożeń hybrydowych ze strony wrogich państw, podejmowaniu działań mitygujących (w tym w sytuacjach znacznego cyberzagrożenia, informowaniu klientów Banku, których może ono dotyczyć, o wszelkich odpowiednich środkach obrony, których podjęcie klienci ci powinni rozważyć), w sytuacjach identyfikacji podwyższonego lub wysokiego poziomu czynników ryzyka geopolitycznego o charakterze operacyjnym uwzględnianie tego ryzyka w procesie samooceny ryzyka operacyjnego oraz w scenariuszowych testach warunków skrajnych, a także sprawdzanie aktualności i wykonalności/gotowości procedur awaryjnych, podejmowanie wszelkich innych działań, określonych w procedurach szczegółowych Banku, w celu zapewnienia wysokiej odporności operacyjnej.

Fakt wystąpienia podwyższonego ryzyka geopolitycznego oraz czynniki je determinujące Bank może identyfikować na podstawie zewnętrznych źródeł informacji, którymi mogą być m. in.: komunikaty właściwych służb, agencji i organów państwowych (np. MON, ABW), komunikaty właściwych organów nadzoru (np. KNF) oraz zespołów reagowania funkcjonujących w krajowym systemie cyberbezpieczeństwa (np. CSIRT GOV, CSIRT MON, CSIRT NASK, CSIRT KNF), komunikaty/korespondencja kierowana przez Spółdzielnię, informacje w mediach oraz komunikaty publikowane przez międzynarodowe instytucje i instytuty badawcze.

Ryzyko ESG

Ryzyka z zakresu ochrony środowiska (E), polityki społecznej (S) lub ładu korporacyjnego (G) nie są traktowane jako odrębne komponenty ryzyka bankowego, lecz wpływają na różne rodzaje ryzyka finansowego, operacyjnego oraz strategicznego, w szczególności na ryzyko: kredytowe, rynkowe, płynności, operacyjne i reputacji.

Z uwagi na niematerialność oraz niepewność co do czasu pojawienia się skutków, a jednocześnie potencjalny istotny wpływ na Bank i jego kontrahentów, w tym w obszarze ryzyka operacyjnego i ryzyk z pogranicza tego ryzyka, działania Banku w zakresie uwzględnienia ryzyka ESG w ramach ryzyka operacyjnego polegać będą na: uwzględnieniu w procesie identyfikacji i monitorowania potencjalnej materializacji czynników ryzyka ESG, które mogą w efekcie prowadzić do powstania strat operacyjnych, uszczerbku na reputacji lub uszczerbku prawnego, oznaczanie w prowadzonych przez Bank bazach zdarzeń/strat operacyjnych spowodowanych czynnikami ryzyka ESG, uwzględnieniu w planach ciągłości działania (BCP) oraz planach awaryjnych (DRP), a także w scenariuszach testów tych planów, ryzyka środowiskowego (fizycznego), aby zapewnić ciągłość i zdolność do przywrócenia działalności po katastrofach, z uwzględnieniem położenia geograficznego Banku oraz podejmowaniu działań mitygujących.

*Zarząd
Częstochowskiego Banku Spółdzielczego
JURA BANK*